

Hirvikantojen säätely

Kesto: 30–45 min

Kenelle: lukio

Missä: (tietokone)luokassa

Milloin: ympäri vuoden

Tarvikkeet: tietokone (tai tabletti)

Eräpassin osio: riistanhoito

Oppimistavoite: tutustutaan hirven ekologiaan, riistalaskentoihin ja populaation kokoon vaikuttaviin tekijöihin sekä opitaan miten riistatalouteen liittyviä päätöksiä tehdään

OHJEET

Tehtävässä hyödynnetään Suomen riistakeskuksen, riistanhoitoyhdistysten sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tarjoamaa RiistaWeb-palvelua. Sieltä löytyy tilastotietoja Suomessa esiintyvien riistaeläinten kannoista ja niiden vaihteluista sekä vuotuista vaihtelua selittäviä tekijöistä. Ennen ohjemonisteen antamista opiskelijoiden kanssa voi käydä läpi (alla esitettyjä) taustatietoja hirven ekologiasta, metsästyksestä ja hirvenmetsästyksen merkityksestä eri tahoille (metsän muut eliöt, metsästäjät, autoilijat, maanomistajat jne.). Opiskelijoita voi pyytää kirjoittamaan pienen työselostuksen tai raportin, jossa he vastaavat esitettyihin kysymyksiin.

TAUSTATIETOA

Hirvikantaa voidaan säännellä voimakkaasti metsästyksen avulla. Vuosittainen saalis vaihtelee 58 000–85 000 välillä. Suomessa kuolleista hivistä ainoastaan noin 3 % kuolee luonnollisen kuoleman, eli joutuu petojen syömiksi tai sairastuu. Suurin osa kuolee metsästyksen tai kolarien seurauksena. Suomen nykyisen hirvikannan koko on kompromissi, jossa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden säilyminen sekä maatalous-, metsätalous-, liikenne- ja metsästyksipolitiikka. Hirvien populaatiokokoon voi vaikuttaa myös ravinnon saatavuus ja kilpailu. Hirvi käyttää samoja ravintokasveja kuin valkohäntäkauris ja metsäkauris. Paikallisesti myös pedoilla, kuten karhulla ja sudella, voi olla vaikutusta hirvien määrään. Hirvitalousalueella esiintyvät suurpedot voidaan ottaa huomioon kannanhoidossa joko myöntämällä vähemmän hirvenkaatolupia tai vähentämällä suurpetojen määrää.

Viimeaikainen metsästyskäyttäytyminen on johtanut hirvikantojen sukupuolijakauman vääristymiseen. Uroshirviä ammutaan enemmän esimerkiksi siksi, että naarasta, jolla on vasoja, ei saa lain mukaan ampua. Naaraiden määrä eräillä alueilla voi olla jopa kaksinkertainen verrattuna urosten määrään. Tämä aiheuttaa ongelmia lisääntymiskäyttäytymisessä: naaraan kiima häiriintyy tai hidastuu jos alueella ei ole riittävästi uroksia. Urosten vähäinen määrä suhteessa naaraisiin aiheuttaa hedelmöittymisen viivästyistä, vasojen pienikokoisuutta ja ylipäätään pienentää poikastuottoa. Voitte pohtia myös minkälaisia ratkaisuja tähän ongelmaan voisi olla? (Esim. ohjataan metsästyspaine vasoihin; säästetään vanhoja, lisääntymiskykyisiä uroshirviä, jotka voi tunnistaa komeista sarvista.)

Hirvikantojen tutkimusta hoitaa Luonnonvarakeskus yhteistyössä Suomen riistakeskuksen kanssa. Metsästysseurat osallistuvat vapaaehtoistyönä hirvien (ja muiden riistaeläinten) määrän laskemiseen.

VASTAUKSIA 4.f-kysymykseen

Jäävä kanta -tilaston mukaan eniten hirviä lukumääräisesti on Lapissa. Tulokseen vaikuttaa erityisesti se, että alue on pinta-alaltaan suurempi kuin mikään muu maakunta (kattaa lähes puolet Suomen pinta-alasta!). Järkevämpää on käyttää runsausindeksin tarjoamaa tietoa. Runsausindeksin mukaiseen hirvikannan kokoon vaikuttavat alueen ”metsästyspolitiikka” (paljonko kaatolupia myönnetään ja kuinka suuri osuus luvista käytetään) ja kuinka paljon alueella on hirvelle sopivaa elinympäristöä. Tavoitteena on, että suuressa osassa Suomessa hirviä on noin 2–4 yksilöä/1000 ha; Lapissa tavoite on 0,5–2 yksilöä/1000 ha.

LINKKIVINNEJÄ

Luonnonvarakeskus (ent. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos): www.luke.fi
Suomen riistakeskus: www.riista.fi

HIRVIKANTOJEN SÄÄTELY -TEHTÄVÄN OHJEET

Tehtäviin löytyy vastaus Suomen riistakeskuksen, riistanhoitoyhdistysten sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tarjoaman RiistaWeb-palvelun avulla sekä Suomen riistakeskuksen nettisivuilta.

1. Avaa <https://riistaweb.riista.fi/> ja valitse sivun ylälaidasta ”Riistatiedot” välilehti
2. Tutki oman maakuntasi riistaeläintilannetta haluamasi eläimen osalta. Voit valita alueen joko ”Valitse alue” -alasetoalistokosta tai klikkaamalla kartalla oikeaa kohtaa. Valitse sitten mitä eläintä haluat tarkastella lähemmin kohdasta ”Laji” ja mitä tietoja haluat nähdä kohdasta ”Tietolaji”. Klikkaamalla ”Hae” painiketta saat tiedot näkyviin. Aineistoa voi tarkastella tilastokuvina valitsemalla esim. ”Pylväsgrafiikka” ja klikkaamalla ”Muodosta grafiikka” painiketta. Voit valita myös tarkasteluajan kohdasta ”Aika”. Kaikilta alueilta ei ole tietoja kaikista eläimistä.
3. Tutustu maamme taloudellisesti merkittävimpään riistaeläimeen, hirveen:
<http://riista.fi/game/hirvi/> ja www.metsastajaliitto.fi → metsästys → riistaeläimet
→ hirvieläimet → hirvi
 - a. Mitkä ovat hirven tärkeimmät ravinnonlähteet?
 - b. Mikä/mitkä tekijät verottavat hirvikantoja?
 - c. Mitä haittoja hirvi voi aiheuttaa?
4. Tutki oman maakuntasi hirvipopulaation kokoa. Jos asuinmaakuntasi osalta nämä tiedot puuttuvat, valitse lähinnä oleva maakunta, josta tiedot ovat saatavilla. Vastaa seuraaviin kysymyksiin:
 - a. Kuinka monta hirven pyyntilupaa on myönnetty (viimeisimmän tiedon mukaan)?
 - b. Kuinka suuri on ollut pyyntilupien käyttöaste (%)?
 - c. Kuinka suuri on hirvien lukumäärä metsästyksen jälkeen (= jäävä kanta) uusimman tiedon mukaan tutkimasi maakunnan alueella?
 - d. Tarkastelu minkä kunnan alueella on suurin hirvikanta (VINKKI: ruksi ”jäävä kanta” taulukon alalaidasta kohta ”pylväsgrafiikka” ja klikkaa ”muodosta grafiikka” painiketta → muodostuvaa pylväsdiagrammia on helpompi tulkita kuin taulukkoa.)
 - e. Metsästyksessä pyritään noudattamaan kestävän metsästyksen periaatteita ja verottamaan kantaa vain sen verran, että populaatiot pysyvät elinvoimaisina. Onko hirvenmetsästys mielestäsi kestävällä tasolla tutkimallasi alueella? Voit päätellä sen tutkimalla hirvipopulaation kehitystä esim. 10 vuoden ajalta.
 - f. Tutki lopuksi hirvikannan kokoa koko maan alueella. Minkä tarjolla olevan aineiston perusteella on järkevintä tutkia asiaa ja miksi? Missä päin Suomea hirvikanta on suurin? Mitkä syyt voivat vaikuttaa siihen?